פרי הארץ — אחרי מות

נשאל מאמר הוי מתפלל בשלומה של מלכות וכו', פתח הרב פסוק אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה', ופירש רש"י ז"ל משל לרופא וכו', זהו זירזו יותר מן הראשון.

ואמר הענין על דרך מאמר עקביא בן מהללאל הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת וכו', והדר פירש מאין באת מטיפה סרוחה וכו' והוא דקדוק העולם על שכפל דבריו, ותשובתם שתחלת דבריו הם להזכיר את האדם שהוא אורח בעולם הזה, שכן דרך השאלה לאורח בתחילת ראותו, אחר נתינת שלום מאין באת ולאן אתה הולך ומה ענינו והצטרכותו אח"כ, פירוש לא די שהוא אורח אלא שכל ענינו הוא מאוס ונמאס, מתחילת בואו עד שובו לעפרו ובין כך ובין כך מכניס ראשו בין הרים גדולים אשר עתיד ליתן את הדין לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

אבל אפשר להבין מכפל דבריו וסדרם מוסר השכל כאשר מבטן מי יצא, ומילתא אלבישייהו יקירא, שהנה עקביא בן מהללאל אמרו רז"ל שאין עזרה ננעלת בישראל כמותו בחכמה ויראת חטא, שהנה ענין יראת חטא הוא היראה מן החטא עצמו יותר מן העונש הבא עבורו, כמבואר כמה פעמים שהעונשין המה רפואת הנפש ומירוקה מרעת החטא, ובודאי יש לירא ולפחד מן המכה עצמה יותר מן הרפואה, וכן הוא מובן לכל אדם, וחי יתן אל לבו אחרי שעיקר האדם הוא הפנימית וחיותו והגוף הוא בשר האדם ולבושו, כנראה שאחרי הפרדו החיות הגוף הוא פגר מובס.

ומכללו אתה שומע שבכל מקום שאדם מחשב ומהרהר ונותן נפשו עינו ולבו עליה, שם הוא ועל שמו נקרא, הרי שאם מחשב בעבירה הרי הוא בעצמו הקליפה ורוח הטומאה המחיה אותה והשורה עליה, כאמרם ז"ל אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שתיכף בהיפרד הקדושה ויראת שמים מאתו חלה עליו רוח הטומאה, כידוע שאין שום דבר ריק בעולם, אם אינו מקרי טהור הרי טמא יקרא מן המזיקין ונגעי בני אדם, שהרי אי אפשר לשום גוף וחומר בלתי הצורה המצייר אותו ומחייהו, והחיות שבתוך העבירה לא ניתנה כי אם לנסות בהם בני אדם הצדיקים בכל בריאת העולמות שנבראו בשביל הצדיקים, ומהו חיות העבירה וצורתה, הרי היא אפשרית עשותה והנאתה, ואם כן האדם בעשותו אותה, הרי הוא העבירה בעצמה או בחשבו שם, הרי הוא חיות העבירה טהנגע בעצמה, מנגעי בני אדם שנתהפך מן הקודש לחול, מטהור לטמא, והנה אמיתת ענין התהוות הקליפות והטומאה, עיקר שורשם מתחילת הבריאה, מהכרח הצימצום והסתלקות התפשטות קדושת אין סוף, ומן הצימצום נתחדש דבר מעתה אם בריאה יברא, וכן דרך כל התחדשות תצמחנה, כצמיחת הצמח מן הגרעין ובריאת האפרוח מן הביצה, שאי אפשר להתחיל התחדשות ההשתנות מצורה הראשונה אל החדשה עד שתפסד צורת הראשונה ותלך לה מכל ועיקר, שהגרעין מוכרח להיות תחילה כלה ונפסד לגמרי וכן הביצה ואח"כ על השארות חומר ההיולי, שאפשר להשתנות חל עליו צורה החדשה בבריאת האפרוח והצמיחה, ובשעה שהדבר בטל משני הצורות נקרא אין, שהוא ענין הצימצום שהיא החכמה מאין תמצא, כתחילת סדר הבריאה שאי אפשר לשום התגלות חדש כי אם בחזירתו אל האין תחילה, כמבואר במקום אחר בענין יכולת האדם לעשות השתנות וניסים בהגיעו אל השפלות והביטול והאין שהוא החכמה, וכן דרך האדם להט החרב המתהפכת ח"ו ואיתעביד מקודש חול ומטהור טמא וקליפה מזיק נגעי בני אדם, כי בהסתלק הקדושה ויראת שמים מאתו ואחרי צימצום הקדושה והתפשטותה משתנה ונעשה רוח הטומאה מזיק וקליפה, וגופו נעשה גוף להקליפות והרי הוא מזיק עם גוף, שהוא יותר קשה ומגושם משאר מזיקין וקליפות רוחנית, וזהו יראת חטא שמשתנה להעשות חטא עצמו שהיא המכה היותר קשה מן העונש שהוא הרפואה.

והנה יראת חטא זה מסתעף מן החכמה, מי שהוא חכם שמתבטל ונעשה אין, נגד חיות הקודש להעשות בכל יום בריה חדשה, כמאמר בני אתה אני היום ילידתיך, לכן מתירא מן החטא בעצמו, אחרי ידיעתו שאחרי הביטול

והסתלקות, צורה הראשונה משתנה ולכן מתירא, וזהו שאמרו רז"ל על עקביא בן מהללאל שהיה לו מדריגת החכמה ויראת חטא, שאחד נמשך מחברתה, והן הם דבריו בכאן, וכפל דבריו שמתחילה הפירוש כפשוטו ואח"כ הסביר הענין שבא מטפה סרוחה שהוא אחרי הפסד וכליון וביטול כח הטפה להעשות בריה כנודע, ולאן הולך שהוא אין השני, להשתנות מבריה טהורה לטמאה וקליפה שהוא רמה ותולעה, והחילוק שבין הביטול והאין הראשון לאין השני, שהמשתנה מקדושה לקליפה אינו נקרא אי"ן ביו"ד כי אם א"ן בלא יו"ד, שהוא שקל הקודש אבל מכניס ניצוצי חיות האלף דרך התפשטות נו"ן פשוטה אל המותרות וקליפה, ואמרו ואין אתה בא לידי עבירה, כי ידים נקראות אהבה ויראה, והנה אית יראה ואית יראת העונש, שהם העונשין והמיתה כאמרם ז"ל שאין מיתה בלא חטא, ויראה זו הנקראת יראה חיצונית נוהגת בכל באי עולם, כמאמר הירא דבר ה' מעבדי פרעה שהיא יראת עונש שהיא יראת הפסד עצמו, אבל עיקר היראה מפני עיקרא ושרשא דעלמא היא הנקראת מלכותו בכל משלה, שכל היראות מסתעפין ממנה, שהם העונשין יסורים ומיתה הממרקים חלאת זוהמת הנפשות, כי רפאות הוא ומזור ותחבושת הנפשות מכל מכה וכל חולי, והנה לאדם שטוב לפני האלהים אינו רע ומר עליו יראת החיצונים, כאמרם ז"ל והנה טוב מאד זה המות, כמבואר בזהר כי הרבה פעמים אדם שב אל עושהו מפני יראה זו, לכן טוב הוא מאוד ואפילו לגדולי הצדיקים, לאו כל עתים שוים שלפעמים אנו יכול להגיע ליראה אמיתית כי אם על ידי התחלת היראה חיצונית לדמות בנפשו, ואחרי שכל היראות הם משורש א', ממנה מגיע מעלה מעלה וטועם נעימת היראה והתלהבות אליו ית', ולכן הצדיקים מודים ומברכים אותו ית' על כל מה שברא מן העונשין והיסורין, כי אם מי שלא ראה מאורות מימיו, שאין לו כי אם יראה חיצונית וירא מהפסד גופו, רע עליו המעשה יסורים והמיתה, אבל באמת היא הנקראת שלומה של מלכות, כי הוא עושה שלום במרומיו לשוב לפניו כנזכר, וגם שלום שלום לרחוק, היא הנותנת חיים ורפואה כנזכר, לכן על כל פנים ראוי לכל אדם שלא לסור מאחרי עיניו יראה זו, שאם יזכה יבחין בין מלכות האמתי ובינה, ואם לא ח"ו, על כל פנים יסור מרע ויעשה טוב מפני היראה וזהו הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שהוא להתדבק ביראה זו עכ"פ, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, כי הנשמה נקראת ריע, כמאמר רעך ורע אביך וכו', ובעודו בחיים יבלעוהו הקליפות כדברינו לעיל, שלא יתהווה קליפה ומזיק כמותם בהמשכו אחריהם, כי החילוק הוא שבין נפש אדם השכלי ונפש הבהמי הוא, כי נפש הבהמי הוא נפש החיוני והמגדל והזן והמתאוה, כולם לא נבראו כי אם לצורך הגוף שהמה צורת וחיות הגוף, וזה מאמר נפש הבהמה היורדת היא למטה, ועל ידי עליית הגוף המה מתעלים, מה שאין כן נפש האדם השכלי לא נברא בשביל הגוף, אדרבא הגוף וכל הנפשות הבהמי' נבראו בשביל הנפש השכלי ולפעול על ידיהם ולהמשיך אחריהם ולעלות עמה, ואם כן תיכף בהמשיך האדם נפשו השכלי להנאת הגוף הרי הוא נעשה נפש הבהמי, והרי הוא בהמה, וזהו חיים בלעו שמבליע החיות בתוכם ומעתה הנה מתאוים כל הצמצומים (הגבורות עונשין) וחסדים על דרך הצמצום הראשון שלא היה שום אפשרות הבריאה כי אם על ידי צמצום, וכן לכ הצמצומים והגבורות עונשין ומיתה מגוף ונפש, הכל חסד וטוב, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו כנזכר, ועל ידם מתקרב לפני ה'.

וזהו אחרי מות שני בני אהרן, שכל שנוי המיתות הם בני אהרן שהוא חסד, בקרבתם לפני ה', וזהו פירוש רש"י ז"ל משל לרופא וכו' שכל מה שזירז השני שלא ימות כדרך שמת פלוני הוא היותר טוב ושלום, ושלומו של מלכות הוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כנודע.

וזהו אמרם ז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באוהל, שמזכיר לעצמו כל המיתות ומדמה בעצמו אותם לחזק היראה והתורה, וידוע שקיום התורה נקראת נצח והוד, בני אהרן בקרבתם אל ה' וימותו, כמבואר על פסוק וראיתם על האבנים, ארז"ל שמתקשים הירכים כאבנים שהוא מיתתם לקיום הולד. ופירוש וידבר ה' אל משה, הוא השכל אחרי מות שני בני אהרן, שהוא אחרי שהמית עצמו באוהל כנזכר לעיל, בקרבתם לפני ה' שהוא תורה שבכתב כנודע.